

A távolságok csapdája

Emil és Emi anyja, Patarcsics Endréné szül. Jósvai Ella, 1959. szeptember 4-én halt meg. Élete utolsó hat évét férjétől és gyerekeitől különválva töltötte el. Ennek az utolsó hat évnek minden egyes reggelén Ella ébredés után a még csukott szemei elé tartotta mindkét tenyerét, s kinyújtva ujjait, kezét lassan az arcától távolra tolta. Miközben szemét lassú óvatossággal nyitotta ki, a két karja egyre csak egyenesedett, mint aki az égbe akar kapaszkodni, vagy mint aki éppen eltolni készül az egész világot magától. Minden egyes reggelen ezek között a vékony ujjak között látta meg az új nap fényét, a szoba bútorait és a változtatásra rábírhatatlan életét.

Amikor 1953-ban egyszer csak összepakolt és hazaköltözött, azt érezte, most már bármikor képes lesz arra, hogy mindent megváltoztasson. De a napok épp ugyanolyan hosszúak és lassúak maradtak, mint mielőtt rászánta volna magát erre a lépésre. Eleinte sokat sétált az elhagyott háza és a szülői ház között. Mintha újra és újra csak azt számolta volna, hány lépés távolság választja őt el a régi életétől. Egy kettészakadt életet nem lehet lelépni, a számlálás folyton összezavarodik. A két ház közötti távolság újra és újra változott, mintha valaki éjjelente átrakta volna az utca köveit, vagy félresöpörte volna az út felét. Ella minden nap több vagy épp kevesebb lépést számolt. S ennek függvényében érezte magát szabadabbnak, vagy éppen elhagyatottabbnak.

Jósvai Ella kitárt ujjain keresztül nézte a plafont reggelente, majd pár másodperccel később az ablakon beömlő fényt, ami minden nappal nagyobbak és üresebbnek mutatta a hálószobáját. Nagyobbnak és üresebbnek mutatta Ella életét is, mintha egyre csak nyúlt volna, együtt a napokkal, az a szoba. S minél üresebbnek tűnt körülötte minden, Ella szíve annál könnyebbé és szabadabbá vált. Az ember fél és feszül, ha emberek közt

kell lennie. És az élet néha olyan félelmetesnek tűnt, hogy Ella megpróbálta minél kisebbre húzni össze mellkasában a szívét. Mert ha belülről kicsi lesz az ember, talán a felület is kisebb lesz, a felület, amit másoknak mutat. A felület, ami sokszor felhívás, vagy éppenséggel kihívás a bántásra. Reggelente kinyújtott ujjai mintha távol akarták volna tartani a magától eltolt világot. Nehéz az embernek egy egész világot eltolnia magától, ha a háta mögött csak egy rozoga ágy van, és egy felmoshatatlanul poros padló.

A napról napra táguló és ürülő szoba a biztonság érzésével töltötte el Jósvai Ellát. Egy üres szobában az ember végre könnyebben lehet önmaga. Nem nézi kérdő szem, nem hallgatja kíváncsi fül, nem méri senki minden lépését. A távolság sokszor hideg, sőt fagyos. Jósvai Ella számára viszont maga volt a mennyország. Távol lenni minden olyan embertől, aki vár, aki elvár tőle valamit. Ételet, gyengédséget, törődést. Ebben a sok várakozásban nem tud az ember otthon lenni.

Minden távolságtartásban van valami félelem. Az tolja el az embertől a többi embert. Az ember fél, félti magát, vagy épp saját magától fél. Hogy cserbenhagyja saját magát újra. És újra. Amíg csak a remény kitar. Nehezek a remények, nehéz az egész világ, amit egy nő karja el tud tolni magától.

Jósvai Ella számára a szabadság a nyugalommal volt egyenlő. Mielőtt visszaköltözött volna, ez adta szívének a reményt, hogy csak lépni kell, ha máshová nem lehet, akkor visszafelé, de lépni kell, hogy az ember megszabaduljon. Gondolatban minden nap összecsomagolta a ruháit, a két pár cipőt és az ecseteket, elképzelte, amint nem kell több csókot adnia és a gyerekeket sem kell nap mint nap megölelni. Ilyenkor mindig megtévedt a lépésben, mintegy megbotolva saját gondolataiban.

Az ember könnyedén elhitheti magával, hogy egy hosszan fontolgatott döntés mindig a lehető legjobb döntés is lesz egyben. Ahogy Jósvai Ella hónapokig rágódott, s próbálta eldönteni, mitévő is legyen: menjen vagy maradjon, annyira megszokta a változás gondolatát, hogy döntése végére végképp úgy érezte, nem is lehetne a helyében máshogyan dönteni. El kellett mennie, még nagyobb távolságot kellett teremtenie a családjával. Azzal a családjával, amelyikről tehetett. Visszaköltözött ahhoz a családjához, amelyikről viszont nem tehetett. Az eleve adott, megváltoztathatatlan dolgok jelenlétét könnyebb elfogadni, mint a félelmet attól, hogy valamiért felelős az ember. Ella is úgy érezte, egy megszokott család, bármilyen rossz is működik, sokkal kényelmesebb, ezáltal jobb. Mert könnyebb bele-törödni, mint farkasszemet nézni azzal a félelemmel, ami a hétköznapi apró réseiből, homályos perceiből és semmittevéstől terhes szürkületeiből

bújik elő, s emlékezteti az embert, hogy lépnie, tennie, cselekednie kéne. Hogy az élet jobb legyen. Ha nem is a miénk, hát a gyerekeinké. De lépni, tenni, cselekedni nehéz. Főleg, ha nem tud elég levegőhöz jutni az ember. Jósvai Ella csak lélegezni szeretett volna. Hogy mikor a félelem előbújik a szürke, tétlen percek melegéből, ő festhessen, lehessen az, aki minden percben szeretett volna lenni. Ehelyett folyton gondoskodnia kellett valakiről. De hogy gondoskodhatna az ember bárkiről is tisztességesen, ha a saját lelkét sem tudja ellátni?

A temetése – Jenő bátyja jóvoltából – olyan volt, hogy ő sem kívánhatott volna magához illőbbet. Amíg Jenő viharos örömmel üdvözölte az egybegyűlteket, Jósvai Ella távolról látta, miképpen párolog el minden földi félelme. A szívében nem volt már szomorúság, a lelkét nem húzta már a föld felé semmi. Mégis, mintha becsípődött volna a szoknyája, vagy tán ő maga, a karja, a lába, mintha belecsípődött volna ebbe a nagy, szorító távolságtartásba, amivel sikerült elválasztania magát azoktól, akiket szeretett is volna. Épp ez a távolság tartotta ott a földön, ez a távolság nem engedte a temetőtől messzebbre szállni. Egészen szürke lett ettől a csapdába eséstől, s elszürkült lélekkel, mintegy újra a szabadulását várva, hallgatta, amint a lánya – bár saját magának sem vallja be – siratja őt, elhagyott, tehetetlen özvegy férje oldalán.

Van az a szomorúság, amit hiába facsar ki magából az ember, sosem fogja tudni eloldani a saját csapdájából.